

מ"ת 30114/08/19 - מדינת ישראל נגד ויקטור קטן

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

מ"ת 30114-08-19 מדינת ישראל נ' קטן(עציר)

בפני	כבוד השופט עידו דרואן-גמליאל
מבקשת	מדינת ישראל
	ע"י ב"כ עו"ד בניטה
נגד	
משיב	ויקטור קטן (עציר)
	ע"י ב"כ עוה"ד כפיר, בלבן והלוי

החלטה

אישום והליך:

1. לפני בקשת המדינה להורות על מעצרו של המשיב עד לתום ההליכים בעניינו, שנלוותה לכתב אישום שהוגש ביום 14.08.19, ובו יוחסה למשיב עבירת רצח לפי סעיף 300(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 [תפ"ח 30103-08-19].
2. בבקשת המעצר הכתובה ובטיעוניה בעל-פה, עמדה ב"כ המלומדת של המבקשת על עילת מעצר יחידה של מסוכנות לשלום הציבור, הנלמדת מ"הקלות הבלתי נסבלת בה שלף המשיב נשק חם ועשה בו שימוש, בירי, ללא כל התראה מוקדמת, על רקע של מה בכך וכיוון את הנשק על עבר המנוח ופגע בו באיברים חיוניים, פגיעות שגרמו למותו המידי" [מתוך הבקשה בכתב].
3. בהחלטתי מיום 16.12.19, שניתנה לאחר שמיעת טיעוני הצדדים, קבעתי כי קיימת תשתית איתנה ללא-פגם של ראיות לכאורה לעבירה המיוחסת למשיב. עוד מצאתי שטיב המעשה מקים את חזקת המסוכנות הסטטוטורית, כעילת מעצר תקפה וכבדת משקל.
4. עתה עלי להכריע, האם יש לעצור בכליאה את המשיב עד לתום ההליכים, או שניתן להעבירו למעצר בפיקוח אלקטרוני (שלא במתקן כליאה), אם לא להיזקק לחלופת מעצר של "מעצר בית", בפיקוח קרובים שנמצאו מתאימים למשימת הפיקוח.

מעשי המשיב:

1. ביום 28.7.19 בשעה 14:06 או בסמוך לכך הגיעו המשיב ואשתו גב' מוניקה קטן לקניון עזריאלי ברמלה ברכבם מסוג שברולט, והחלו לחפש חנייה בחניון. באותה עת הגיעו לקניון מר אופיר חסדאי ואשתו גב' דקלה חסדאי יחד עם שתי בנותיהם הקטנות ברכבם מסוג מזדה, והחלו גם הם לחפש חנייה בחניון.
2. בסמוך לשעה 14:10 יצאה מוניקה מהשברולט והחלה לחפש רגלית חנייה. בשלב מסוים איתרה מוניקה

חניה בשורה 12 וכך גם אופיר ודקלה. המשיב החנה את השברולט במקום באופן שחרג מסימוני מקומות החניה על רצפת החניון, ואופיר עצר את המזדה, יצא ממנה, התקרב למוניקה שעמדה מאחורי השברולט וצעק לעברה: "למה אתם חונים בשתי חניות?".

3. בין השניים התגלע ויכוח ובמהלכו הכתה מוניקה את אופיר באמצעות תיק שאחזה בידה. בתגובה צעק אופיר: "מה את מרימה עליי ידיים" והדף אותה בשתי ידיו. מוניקה נפלה ארצה על עכוזה ואופיר התרחק מהמקום לעבר רכבו.

4. המשיב, שישב ברכבו, הבחין במתרחש ויצא מהשברולט כשהוא נוטל עמו תיק ובו נרתיק ובו אקדח ברטה שנשא ברישיון ומחסנית מלאה קליעים והניח את התיק על תא המטען של השברולט. לאחר שמוניקה נפלה התקרב המשיב לאופיר, נעמד בין אופיר לבין מוניקה וצעק לעבר אופיר: "למה אתה מרביץ לאשתי?".

5. אז שב המשיב אל השברולט, ניגש לתיקו, ממנו הוציא את נרתיק האקדח, וממנו שלף את האקדח.

6. כשהאקדח בידו התקרב המשיב לאופיר שעמד ליד המזדה, וללא כל אזהרה או אמירה כלשהי כיוון את האקדח לעבר אופיר, ירה בו מטווח קצר ופגע בו בחלק העליון של ירכו הימנית. אופיר שנותר עומד על רגליו צעק לעבר המשיב: "מה אתה יורה בי?", כשאף מוניקה צעקה לעבר המשיב לחדול. המשיב לא שעה לקריאות אלה, כיוון את האקדח לפלג גופו העליון של אופיר וירה לעברו קליע נוסף שפגע בחזהו של אופיר, עבר בריאותיו ופילח את ליבו.

7. כתוצאה מהירי התמוטט אופיר, נפל ארצה ואיבד את הכרתו, בחלוף דקות ספורות הגיעו כוחות מד"א למקום, ביצעו באופיר פעולות החייאה והובילו אותו כשהוא מחוסר הכרה לבית החולים "אסף הרופא". בשעה 14:56 נקבע מותו.

תסקיר שירות המבחן וחוות-דעת:

1. חוות-דעת פסיכיאטרית מיום 19.09.19:

חוות הדעת נכתבה על-ידי פסיכיאטרית, קרימינולוגית קלינית וצוות עובדות בחטיבה לפסיכיאטריה משפטית במב"ן, לאחר אשפוזו של המשיב במב"ן לצורך הסתכלות מיום 14.08.19 עד ליום 19.09.19.

ניכר שהמשיב, כבן 75, שניהל חיים פעילים ויצרניים והקים משפחה, עבר משבר קיומי והסתגלותי שמקורו הן בפרישה לגמלאות והן בבגידת הגוף מחמת הזקנה (מחלות רבות לרבות סוכרת ולחץ-דם גבוה, קשיי שמיעה, חולשה פיזית, רעד בידים ללא מקור מאובחן וכיו"ב). עד למעצרו עסק בעיקר בטיפול באשתו, שמתמודדת עם מחלה קשה. חברי צוות רב-מערכתי שבדקו את המשיב מצאו כי אין חשד להפרעות או האטה במהלך החשיבה, והמשיב היה ממוקד, ענייני והפגין גמישות מחשבתית. לא נמצאה ירידה קוגניטיבית וגם לא פגיעות בתפיסה החושית או ביכולת הריכוז והזכרון.

המשיב דיווח על ריבוי ויכוחים עם אשתו וש"ש התפרצויות זעם, לצעוק, בעיקר על אשתו.

כשנשאל על משפחת המנוח, ענה המשיב ש"הוא אינו מצטער על כך, מאחר ואשתו של הקורבן שהתה ברכב והסתכלה בטלפון הנייד בזמן שהקורבן הרביץ לאשתו". כשנשאל אם יכול היה לנהוג אחרת אמר "אני לא יודע אם הייתי יכול לעשות משהו אחר... מרביצים לאשתך" וכן "אם הוא [המנוח] היה מתנהג אחרת כן, במקום לריב עם

אשתי שהיה צופר לי... אומר לי שהוא מאוד ממהר"[1].

2. חוות-דעת של ד"ר יורם בראב, נירופסיכולוג קליני ופסיכולוג שיקומי, מיום 01.12.19:

חוות-דעת זו נכתבה לאחר שלושה מפגשי אבחון עם המשיב בבית המעצר, ולאחר עיון במסמכים מתיק החקירה, בחוות הדעת הפסיכיאטרית, בתיק הרפואי של המשיב ועוד.

בניגוד להתרשמותו של צוות מב", מצא ד"ר בראב אצל המשיב אפשרות לליקוי קל ביכולת התפיסה החזותית-מרחבית, האטה משמעותית במהירות עיבוד של הנקלט בחושים, ויכולות חלקיות בלבד של תכנון, ארגון ובקרה בתגובה לאתגרים. ד"ר בראב סכם פגיעות מנטאליות וקוגניטיביות אפשריות ומשוערות, צרף אליהן נתונים רפואיים מסויימים שליקט מתיקו הרפואי של המשיב, קבע כי יתכן שתפקודו של המשיב נפגע הדרגתית לאורך זמן, ויתכן שחל אצלו תהליך דמנטי, ומכאן עבר למסקנה נחרצת לפיה המשיב פעל בעת המעשה ללא יכולת לבחור בקווי התנהגות שונים, בשל ליקוי של "אוטומטיזם שפוי" ופגם בתפקוד מוחי.

כמפורט בהחלטתי לעניין התשתית הראייתית, נדחו מסקנותיו של ד"ר בראב. עתה אוסיף, כי עצם היותה של חוות הדעת הפסיכיאטרית פרי של הסתכלות ממושכת, וכן טיובה על-ידי התרשמות ומסקנות של צוות רב-מערכתי, מעניקים לה משקל נכבד.

3. תסקיר שירות המבחן מיום 18.12.19:

כאמור לעיל, חייו של המשיב היו נורמטיביים עד לאירוע. המשיב יצר עם אשתו מערכת זוגית מיטיבה ותומכת והם הקימו משפחה במסגרתה זכו לילדים ולנכדים. בהגיעו לגיל פרישה לא היה יכול עוד המשיב להמשיך בעבודתו עקב גידול בראשו ומחלות כרוניות. לאחר הפרישה המאולצת התעצמו אצל המשיב התחושות הקשות שמקורן בבגידת הגוף ובחוסר השלמה עם הזקנה, ובהן תחושות של תסכול, יאוש, דכדוך, פגיעות ודימוי עצמי נמוך. על כל אלה נוספו הדאגה, החרדה והלחץ שמקורן בהתמודדות אשתו עם מחלת הסרטן והחשש לחייה.

תפיסותיו והתנהגותו של המשיב נורמטיביות, והעבירה שביצע חרגה באופן קיצוני מאורחות חייו. שירות המבחן קושר את מצבו הנפשי והפיזי של המשיב, לרבות חרדתו ודאגתו שמקורן במחלת אשתו, "להחלשת יכולתו לשאת ולעבד חוויות תסכול ולחץ".

המשיב אמנם מכיר בחומרת מעשיו ותוצאתם, אך הוא תופס את התנהלותו באירוע "מתוך עמדה קורבנית והגנתית" וגם כיום אינו רואה דרך אלטרנטיבית לא-קטלנית שבה יכול היה לפעול. דפוסי חשיבתו של המנוח נוקשים והוא אינו יכול לבחון את ההסלמה בתגובותיו בעת האירוע ואת כשלונם בוויסות עצמי.

השירות מעריך כי הסיכון להישנותה של התנהגות אלימה של המשיב הוא נמוך, אך תוצאותיה - אם תתרחש - צפויות להיות בדרגת חומרה בינונית-גבוהה. בסיכומם של דברים, מצא השירות כי ניתן לשחרר את המשיב למעצר בית, בפיקוחם של ארבעה מפקחים שנמצאו מתאימים, לאחר שיורחקו כלי נשק ממקום מעצר הבית המיועד.

תמצית טיעוניהם של הצדדים:

1. **התביעה** לא התעלמה מנתוני החיוביים של המשיב וממצוקתו, אף לא מהמלצתו של שירות המבחן, אך טענה לקיומם של עיוותי תפיסה וחשיבה שעדיין שרירים וקיימים בתודעת המשיב. המשיב עדיין סבור - לדבריו - כי לא יכול היה לנקוט בדרך אחרת בעת האירוע. תפיסה זו, העולה מחוות הדעת הפסיכיאטרית ומהתסקיר, עדיין קיימת אצל המשיב, ומכאן שאותה מסוכנות שהתגלתה בעת האירוע אף-היא עדיין קיימת אצל המשיב. עוד הפנתה התביעה לפסיקה רלבנטית ועמדה על-כך שכדי להפיג את המסוכנות העולה-לכאורה מעצם ביצועו של רצח, יש להציג נתונים כבדי-משקל, בוודאי כאשר מדובר על מסוכנות לא-ספציפית. עוצמתה של מסוכנות זו לא מוצאת מענה בכל אמצעי שאיננו מעצר בכליאה.

2. **ההגנה** הדגישה את חיוו הנורמטיביים של המשיב, איש טוב ונעים שזכה לחיבה ואהדה מצד מי שבא אתו במגע [וראו לדוגמה מכתב עדג/1]. ההגנה נסמכת על החלטות שונות של בית המשפט העליון, שהורה על שחרורם של רוצחים לחלופות מעצר - אמנם, מדובר בנסיבות מיוחדות וחריגות, אך כך הן גם הנסיבות בעניין דנן. בעת האירוע, דקות ספורות של טרגדיה מתוך שנים של התנהלות נורמטיבית, פעל המשיב מתוך חרדה ומצוקה, ובעיקר מתוך חשש למצבה של אשתו, וכל-זאת על-רקע מצבו הפיזי והקוגניטיבי המדורדר. המשפט עתיד להימשך חודשים ארוכים ורק בחודש יוני 2020 יחל שלב הבאת הראיות, כך שהחזקתו של המשיב במעצר תימשך זמן רב, שבו יהא חשוף לתנאי מעצר שיחריפו את בעיותיו. ההגנה תומכת כמובן בהמלצת שירות המבחן שמצא את מערך הפיקוח המוצע כטוב ותואם, ומציעה לעבותו בפיקוח אלקטרוני.

ההלכה הפסוקה - הנחיותיו של בית המשפט העליון:

1. כפי שנאמר בבש"פ 2646/97 **עודה נ' מ.י.** (1997), "**רק במקרים נדירים ביותר ויוצאי-דופן, ניתן יהיה להסתפק בחלופה למעצרו של מי שמואשם בעבירה של רצח בכוונה תחילה, שהיא החמורה שבעבירות** [הדגשה לא במקור - ע.ד.ג.]. מטבע הדברים, אדם המסוגל לבצע רצח, מסוכן הוא לביטחון הציבור, וקשה ביותר להפריך חזקת מסוכנות זו. אדם שאינו בוחל אף בפגיעה בערך הבסיסי והאוניברסלי של קדושת החיים, אינו ראוי לאמון שהחברה נותנת באדם המשוחרר בערובה שיקיים את תנאי שחרורו. מקום בו לכאורה הנאשם רצח אדם - אין להניח כי צווי בית-המשפט יהיה בהם להטיל עליו מורא. את הסיכון מפניו של הנאשם שפגע בערך הנעלה מכל הערכים - יש להטיל על הנאשם ולא על סביבתו. זאת ועוד, אדם הנאשם בעבירה שדינה מאסר עולם חובה, אף אינו נתון למוראו של עונש נוסף בגין עבירות שיבצע בעת היותו משוחרר בתנאים. משיודע הנאשם כי אם יורשע, דינו לכלות ימיו בין כותלי בית הסוהר - ספק רב אם יש דבר שירתיעו מלחזור על מעשיו כדי להימלט מן הדין או למען מטרה אחרת". הלכה זו מהווה את נקודת המוצא לדיון בשאלה, האם ניתן לשחרר נאשם ברצח לחלופת מעצר, וכיום גם לעניין העברתו למעצר בפיקוח אלקטרוני [בש"פ 5839/19 **מ.י. נ' אבו זניד** (2019); בש"פ 2405/18 **מ.י. נ' עאמר** (2018); בש"פ 2674/17 **מ.י. נ' גילאוי** (2017)].
2. **עוצמתו המבוססת של כלל זה הובילה למיעוט מקרים שחרגו מהכלל.** גם נסיבות "מקלות" לא הצדיקו חריגה שכזו:

לא היעדרו של עבר פלילי, גיל צעיר, ונסיבות שכיחות אחרות של נאשם [בש"פ 6804/18 **קאדיס נ' מ.י.** (2018); עניין **עאמר הנ"ל**];

גם לא תקיפה או התגרות מצד הקורבן, שהחל בפעולות מאיימות או אלימות, כשהנאשם טען להגנה עצמית [עאמר הנ"ל; בש"פ 6304/02 **איסקוב נ' מ.י.** (2002) - ירי בתגובה על מכת אגרוף ועלבונות]; מצב של קטילה לא-מתוכננת אגב קטטה [בש"פ 194/10 **חמודה נ' מ.י.** (2010)];

3. **המקרים המעטים, שבהם חרג בית המשפט מהכלל, מתאפיינים (רובם ככולם) בנסיבה מיוחדת של קונקרטיזציה הסיכון** - מצב בו הנסיבות מראות, ברמת וודאות מספקת, כי מדובר ב"מסוכנות שהיא ממוקדת כלפי אדם אחד על רקע יחסים טעונים" [בש"פ 993/17 סמטוב נ' מ.י. (2017) - קטל את חמו במהלך קטטה; בש"פ 6293/12 ימר נ' מ.י. (2012); בש"פ 9276/08 מ.י. נ' ירקוני (2008); בש"פ 8218/08 ברוך נ' מ.י. (2008) - חנק למוות את גרושתו "על רקע היחסים הטעונים שהיו לו עם המנוחה... בעיקרו של דבר מסוכנותו הייתה ממוקדת כלפי המנוחה"] [2].

דין ומסקנות:

1. במהלך האירוע פעל המשיב בצורה מחושבת ומאורגנת, כשיצא מרכבו כשבידו כבר התיק בו היה אקדחו. האירוע נחלק למספר מקטעים מובחנים ונפרדים, כשבכל אחד מהם יכול היה המשיב לפעול אחרת, להתעשת ולמנוע את ההסלמה ההדרגתית שהובילה למותו של אופיר לעיני אשתו ובנותיו:
 - א. המשיב יצא מהרכב עם האקדח, על-אף שהמצב עוד לא היה ברור לו לחלוטין;
 - ב. המשיב הלך והתקרב לאופיר ונעמד בינו לבין מוניקה, כשהוא צועק לעברו "למה אתה מרביץ לאשתי?";
 - ג. המשיב נטש את עמדתו בין אופיר ולבין מוניקה, חזר לרכבו, הוציא את הנרתיק מהתיק והוציא את האקדח מהנרתיק;
 - ד. המשיב שב וחזר לעבר אופיר שעמד ליד רכבו-שלו, כשבידו האקדח הטעון;
 - ה. ואז, ללא אזהרה, כיוון המשיב את האקדח לעבר גופו של אופיר, ירה בו מטווח קצר וכך פגע בירכו;
 - ו. המשיב לא נחרד ולא נרתע גם בשלב זה, אף לא שעה לזעקותיהם של מוניקה ואופיר, אלא כיוון את האקדח לפלג גופו העליון של אופיר, ירה בו והרגו;
2. בהחלטתי לעניין קיומן של ראיות לכאורה לאשמת המשיב דחיתי את טענותיו החלופיות לעניין הגנה עצמית, הגנה עצמית מדומה ו"אוטומטיזם שפוי". חוות הדעת הפסיכיאטרית, שנכתבה כאמור לעיל על-בסיס הסתכלות ממושכת ובשיתוף צוות רב-מערכתי, הנה מסד מספק למסקנות קליניות, ולא כך חוות דעתו של ד"ר ברב. חוות הדעת הפסיכיאטרית מלמדת שלא ניתן לתלות את התנהגותו של המשיב בפגיעה קוגניטיבית, לרבות הפרעות או האטה בתהליכי חשיבה, אף-לא במצבו הבריאותי.
3. כך, עצם מעשיו של המשיב מעידים על מסוכנות ניכרת, אף חמורה, סמוכה ונראית.
4. בין המשיב לבין אופיר לא התקיימה היכרות מוקדמת. המשיב רצח את אופיר במסגרת סתמית של סכסוך על חניה. משמע, מסוכנותו הפוטנציאלית של המשיב איננה קונקרטית, אלא כלפי כל אדם שבהתנהגותו יעלה את חמתו של המשיב או יגרום לו לחוש חרדה, תסכול או לחץ.
5. שירות המבחן המליץ על שחרורו של המשיב לחלופת מעצר, אך עיון בגוף התסקיר מעלה כי השירות קושר את הרגשות הקשים, שמלווים את ההזדקנות ואת המחלות של המשיב ואשתו, להחלשת יכולתו לשאת ולעבד חוויות תסכול ולחץ. יכולת מוחלשת זו מתבטאת גם בהתגברות תכיפותם של אירועי ווכחות ואף בהתקפי זעם, לפי דיווחו של המשיב עצמו.
6. מדאיגה במיוחד הנוקשות החשיבתית ביחס לאירוע, כשהמשיב אינו מסוגל לבקרה נוקבת של מעשיו ועדיין משוכנע כי לא יכול היה לפעול אחרת, כך שלמעשה הוא תולה את האחריות בקורבן - "אם הוא [המנוח] היה מתנהג אחרת כן, במקום לריב עם אשתי שהיה צופר לי... אומר לי שהוא מאוד ממהר".

7. תפיסה מעוותת ומכשילה זו מצטרפת לתפיסתו הקורבנית שעמה גם האשמה והיעדר אמפתיה כלפי דקלה, אלמנתו של אופיר, ובנותיו שנותרו יתומות - "הוא אינו מצטער על כך, מאחר ואשתו של הקורבן שהתה ברכב והסתכלה בטלפון הנייד בזמן שהקורבן הרביץ לאשתו" [ציטוטים מדברי המשיב שהובאו בחוות הדעת הפסיכיאטרית].
8. כללו של האמור לעיל מלמד אפוא על סיכון של-ממש להישנות מעשה אלימות, שתוצאותיו עלולות להיות - כמסקנת שירות המבחן - בדרגת חומרה בינונית-גבוהה. סיכון שכזה לא ניתן להפיג בכל חלופת מעצר, אף לא בהעברה למעצר בפיקוח אלקטרוני, שכן כל חפץ יכול להפוך לכלי תקיפה, וכל אירוע מלחיץ או מעורר חרדה עלול להוות אצל המשיב עילה להתפרצות זעם או לתגובה לא-מווסתת אחרת. על-אלה יש להוסיף את 'סיר הלחץ' הידוע, שנוצר מעצם ההסתגרות הכפויה במקום מעצר הבית או הפיקוח האלקטרוני, ואת החובה לקחת בחשבון גם את שלומם וביטחונם של מפקחים.

סוף-דבר:

- א. אין מנוס מהמשך החזקתו של המשיב במעצר עד לתום ההליכים בעניינו, וכך אני מורה.
- ב. תשומת-לב שב"ס להמלצת מב", למעקב של רופא כללי בהתייחס למחלות גופניות כרוניות מהן סובל המשיב, ולהשגחה לפי נהלי שב"ס בשל מצב-רוחו הירוד.
- ג. עותק החלטה יועבר לידיעת שירות המבחן.

ניתנה היום, א' טבת תש"פ, 29 דצמבר 2019, במעמד
הצדדים.

[1] אעיר, כי הסניגור המלומד מצא בחוות הדעת את שאין בה, כשטען ליעדר מסוכנות כללית או עתידית מצד המשיב: למעשה, מדובר בתיאור התנהגותו של המשיב במחלקה בה אושפז, שם "דאג היטב לצרכיו ואף היה דורשני ולא נצפתה מסוכנות כלשהי";

[2] חולשה ראייתית יכולה להצדיק חריגה מהכלל, אך דיון זה אינו רלבנטי לענייננו;